

Elango
Eesti riigi ajalugu
aastal 1917-1924

Õpilasorganisatsioonid Eestis 1917-1924.

a. Elango

1. Põrandaalused õpilasorganisatsioonid harvaegsetes koolides.

Koolmata näilisest intensiivsusest oli monarhistlike-ideoloogiline kasvatus harvaegses koolis siiski peamiselt ja tulemuslikult pooldatav, et lapsed õpiskesid järele sellest praeguse ~~peamiselt~~ mõistamisega.¹ A. Makarevski juhib tähelepanu sellele, et just vaimulikest seminaristidest, kelle kasvatus oli kõrge intensiivne, valjusid sageli revolutsiooniliselt meelestatud inimesed.

Eestis on tähtsate kasvatuslike valde efektiivsuse ideed nähtavaks ~~peamiselt~~ ^{illegaalsete} harvaegsetelt meelestatud õpilasorganisatsioonide demokraatiliselt paljudes koolides. Rohkem andmeid on sellest organisatsioonide kohta karskera sajandi algusest. Nii näit. on teada õpilasking "Lindane" demokraatlik Tallinnas, Kesk-ai gümnaasiumis 1902. a. pärast (K. B. Rahamõe osavõtul), Võru Linnakoolis ^{tehtas} õpilasking 1900.-1904. a. pärast (F. V. Makarevski ja J. Käisi osavõtul). Pärnuse tehtas 1904. a.-st peale koolidevahelise õpilasking "Tamm" (J. Vilmsi, K. Kuisleri, J. Semperi j-t osavõtul) ja sellel korralditi kooli lühema-ajaga ja suurema ulatusega ühinevad.² Üldiselt tuntakse on saanud Tartu koolides - Aleksandri gümnaasiumis, realkoolis, Linnakoolis ^{1903-1904. a.} ja teiste koolide, millestist kõige rohkem võeti

¹ Vt. lähemalt: A. Elango, Kool ja pedagoogiline mõte Venemaal tsarivõimuse viimase aastakümne. Tõlge inglise keelest, Tartu 1970.

² Vt. J. Semper, Mõte minevikust, Tallinn 1969 lk. 128 j.j.

"Noor-Eesti" ³ Tõendabki, et sellised organisatsioonid
ka lootsid kindlalt, kuid nende võtte pole süstemaatiliselt
andmeid kogunud. Aeg-ajalt võlasid sellised andmed üldis-
selt mõnede autobiograafide ja memuaaride ^{ilmutusega} kaudu, ka
jüubelite puhul.

Nende organisatsioonide tegevusel oli kaks eesmärki.
Esimene ja see tõttamisi ^{apudus} (oli nooruslik hing oma-
mõistega ühtsuse jaoks, mis taastaks veele amuleti kaitse-
süsteemi ei loodud rahuldumist ja suruti sügä "poranda alla".
Selle hõlpsa mõjul on noored võimelised aegide loomuliku inimese
tõus, mis enamasti on olnud sühtselt amorfne ja lõhkevad.
Põhine võitluse saavutused nad sel juhul, kui sotsiaal-põhko-
loogiliste teguritega loomuliku ~~komunistliku~~ teine ees-
märgid määratlevad püüdnud. Vastupidaval poolel
oli võimete hulgas isiklik võitlus rahvusliku võitluse
võitluse.

Kui noored oma võitlusest sotsiaal- ^{arvult} rehveldada (Bölgä,
ilma spetsiaali teadmata, nendega sageli õige oportuunismiliselt,
sõ sõnades ^{nende} rahvusliku loomuliku mõtteid sõna revolutsioonilise
~~ilme~~ ja pöömus läbi võitlusega sotsiaalse ühiskonda vastu.
Võimul hõlpsa loomuliku suund revolutsioonilist romantismist
kahtluse võitluses (M. Gorki, F. Tyglase, G. Suvitoni varasem
looming) ja kunstis (võne "peredovõimend" j.t.). Lõpuks
puhkus see suund 1905-1907. a. revolutsiooni poole, juhiti
das noortele, ka kooliõpilastele, kuid revolutsioonilise
võitluse keerisesse. ⁴

3 "Noor-Eesti" kümme aastat, Tartu 1915.

4 B. Nedzvetsovi, Proletarne lastevõimend Eesti kuni 1940.
Kõrvi, Tartu 1960.

Tartus 1905.-1907. a. revolutsioonilise juhangid leevad
illegaalne õpetasorganisatsioon pälvis voolides. Eriti rõhasti
oli need Tartus, kus revolutsiooniliselt meelitatud noorte
mõju oma osa etendas.

Kõrvalt osa etendas 1906. või 1907. a. pärast lõpetanud kooli-
devahelise organisatsioon, mis kõigele omale "Amicitia" nimega
võttis. See organisatsioon levis ja püüdis kõigepealt sama sõbra-
laste-revolutsioonide ühiskondade Tartus, kus töötati korral-
dust õppides nooruses endale poolikharidjate võrds. 5 E. Rei-
nori juhtimisel töötas noort. õpetajate seminaris 5-2-ide ring,
kuhu kuulus kahte hulgas ja pärastne partei juht H. Kruus.

Maailmavaadetest polnud "Amicitia" kunagi voolavale-
lane. 5-2-ide ja nende pooldajate võrds lihtsates sõnades
põlvkondade revolutsioonilise poliitikaaluse, nagu K. Einbund (Ein-
paku, A. Fürmann (Fürman) j.t. 1910. a. pärast võttes "Ami-
citia" kerkis ühiskond: 1) kogundusühik, kes enim-varem
hoolitses oli apolitiiline, mis poliitilise võitluse vaimu, üh-
tesel tegeleda enesekasutuse ja kogunduse kasutamise, 6) majandus-
ühik, kus rõhuti suurepõlve sõjaväelikkusest 5-2-ide vaimu-
ga all.

"Amicitia" olid olnud "õnneks" peaaegu võimelised
Tartu koolivõrds, kõige suuremad Aleksandri gümnaasiumis,
Puškini gümnaasiumis, H. Treffneri gümnaasiumis jm. "Amicitia"
~~olud~~ levis töötas kaalvõrds õpetate ring (R. Rago, G.
Mugge, H. Moora j.t.), kus korraldati F. Nietzsche filosoofiat,
darwinismi jm. enesekasutust. 1915. a.
Aleksandri gümnaasiumis sai alguse ja kõige
koolidevahelises kogunenud "Õppurite Enesekasutuse Ring"

5 ~~K~~ K. Freiberg, Noorsoo-ühendusest enne 1917. a. revolutsiooni.
Kogutud "Noorusjüüd" III, Tartu 1926 lk. 72 jf.

(A. Juhanson, E. Adamson, K. Kisa, A. Kants j.t.), mille tegevus
jatkus veel kodanlikes ühistööde ja kuni 1932. aastani (ja mis
sügisel ^(„Taseme“ järel) kõrge järema restruktuuri organisatsioonideks).

1916. a. lehvus „Amicistad“ valdavas arvukas nime
K. Treffneri juhtimisel opitai ja antas seal oma nimega
„Hilang“, mis jättis murede aega ka pärast 1917. a. Veebruarirevolutsiooni.

Kontaktis „Amicistadiga“
~~Rahvaste~~ (tegelikult opitaiorganisatsioon veel Valgas,
Otepääl jne. ⁶

„Amicistad“ oli mitterahvuslik ühiskond, kus leidis
palju ühiseid revolutsioonilist kogemust. Anti rahva meele-
graafil põhjendatud ajakirja „Võitluse Raadudel“, korraldati
ühtsest ühiskondast jne. Kõik kandsid ühtselt ühtset kord
(asus ühe politseijaoskonnas lühel!). 1917. a. lõpus
enamus „Amicistad“ liikmeid pärast Veebruarirevolutsiooni
legalses muutunud s.d.-ide organisatsioon ja „Amicistad“
lopetas tegevuse. ⁷

Tallinnas loodi 1917. a. algul, lühikest aega enne
Veebruarirevolutsiooni, kodumaaühelise opitaiühing „Noorte Ühingu“
(E. Randrupp, R. Janno j.t.), mis tegutses peamiselt loomelise
ühiskonnana, ~~looming~~ kodumaa meeleavardusest suure
määrat. „Noorte Ühingu“ ja teiste ühiste eesmärgidega opitai-
ühingute ^(end. Tallinna Eesti rahvusliku ühingu)
ühendustes valitud väime ühiskonnast R. Janno juhtimisel:
„Aga rahvas kodumaa-pöör oleme võime juba algselt peale-vaat
küll see rahvuskaalus ja omarahva-pöörlik meele ~~te~~ oli mis
selgumisel ja rahvuskaalus isegi, kus seda võib enam kodumaa
teha, kuid võime vene ja (eriti!) saksa vastu oleme mis veendunud
~~me~~ opositsioonimehed, et vaevalt küll mõõdukas vahetundis,

⁶ Samas l. 76

⁷ „Amicistad“ tegevuse kohta leidsid lühemad andmed K. Fie-
burgi varemmainitud artiklis.

kus eesti kangelaste pöörd ja "sarega juuruti" vahel ei taot-
miskand ja pärd - raka pubitsidilisel alusel! "8 Pärast
Veebruarirevolutsiooni sündis "Noorte Ühendus" mõnda aega legaliselt
edasi.

2. Ideoloogiline võitlus õpilasorganisatsioonides Oktoobri-revo- lutsiooni perioodil.

Pärast tsaarivõimu kukutamist veebruaris 1917 avanes
uudele põlvkondadele tekkinud õpilasorganisatsioonidel võimalus
legaliselt tegutseda alustada. Põhjus, miks Tallinna "Noorte Ühendus",
Pärnu "Tamm", Tartu "Kooling" ja "Õppurite Ühiskommunisti-
kute" j.t. koolivõrki rida võimalust. Mõned aeg, nagu "Ami-
citas" sullesid ^{üle} ~~õpetajate~~ ^{õpetajate} organisatsioonidega ja loovusid
tõukemist õpetajatehinguna. Põhjusel loomides ja arendades, kus
sõjaväe õpilasorganisatsioonid ei olnud, antati neile suurt
~~te~~ hulgal, mille reservante koolide juures, mille ühiskonnatöena,
miks "Eesti Kõrskoolide Noormees Lüh" Võms (aast- 1. okt. 1917),
"Lühed" H. Treffneri gümnaasiumi juures Tartus j.t.

~~õpetajate~~ ^{õpetajate} Kõrges ühiskond Venemaa, kus märkuks 1917. a. Mosk-
vas toimene ülevenemaaline kõrskooliõpilaste kongress umb. 1500
delegatsiooni osavõtul see püüti ja ülevenemaaline Kõrskooliõpilaste Lüh
loodi, osalt kodumaa teiste ühiskonnatöena ühiskonnapiiridest,
miks Eesti (kandlannad andmed on olemas ainult Tartu ja
Tallinna kohta) j.t. koolivõrki kõrskoolide "Kõrg
grangurid" 9 nime all, kuhu aga kõrskoolide klassid alates refo-
mest (s.o. 7-ndast appiaastast) sarnas oma isandused.

8 R. Janno, Põlvkondade alustis varjudes, Rõuges "Noormees" IV,
Tartu 1929 lk. 79 j.t.

9 Kõrskooliõpilaste koolides 1917. a. k. alus vene keel, loomus nende õg-
aspektumini vene keeles.

✓ Ersti intensiivset teguts Tallinna kinniskoolis pärast Oskari-
brevolutsiooni, kuna nõukogu ise selle asjast teadustas.
Kinniskooli oli asutus ingi linnas ~~haridus~~^{osakond}, koolikomitee-
de aga oppenduskogude. Linnas koolikomitee otsustas õpetate kinnis-
kooli kätte anda kono „Passaži“ ruumid, et ~~see~~ need kinniskooli
„õpetate kodu“. Sarnas õppetööruumi ajal linnas kinniskooli
hagrus ole võrkse intarkogupärgi kätte. Antu võlge sapsografii
ühud õpetate asatupa, peeti sedet ersti rahvusist gaidijate ja
võrdeldi õppetööruumide mõju vastu. Pealeste ginnaskooli
lopuklass kuuludas võlge osamöödi „itake streegi“ - koolidele
õpetate kinniskooli uuegite varemisege. Klass sulati võimude
poolt. Samal ajal tegendati linnas koolikomitee ginnaskooli
direktori voolalt õpetate poolt annastatud ersti rahvusist õpetate
kui õpetand selle vastu protestuand, kerdeti ues meel andest võlge.
Selle peale otsustas õpetate intarkogupärgi ^{koolidele kuuluda} võlge ~~of~~
streegi: meeleand pööra kinniskooli, kinniskooli õpetate vooland
kooliduse ja nõudvad koo kinniskoolist, ~~see~~ moodi enamuse
koolidus va tehti.

meie organisatsioon on rahvusvaheline. Asja algatajad (epistolise
kõrval ka mõned hõimuväimelised haridustegelased ja õpetajad, nagu
Joh. Aarne, V. Quinter, V. Ernits, K. Endreel (Eengala), A. Seldman
j.t.) püüdsid üritada, et Eesti noorsõja arvatakse vene keeles nimetada
rahvastiku ja oma rahvusest võrdumise eest. Selle vastu võitlemisel
olevat Eesti noortel vaja oma organisatsiooni. Kuna polevat võimalik,
et Viinast saabus jälle reaktioon, tulevat selle vastu võtta
võtta, et see võiks kujuneda Eesti rahvuskultuuride võitluse kesks-
saks. Meie organisatsiooni nimetus võeti Eesti Noorsoo Rahvuskultu-
uri. Lühendnimed Lõuna rahvuse nimel oleks võinud.
Kangiltsi võiks võrreldud ei oleks meie organisatsiooni
võitluse rahvuse, minevõtte või lõppmõtte sõltuvusega. Kuna
aga võin oleks võitluse õpetuse teinud rahvuse, mis ^{saadaks} ~~aga~~ ~~aga~~
algatajad moodustasid ühendamise.

Lõuna põhikõrge koolis oleks, et organisatsioon on ideaalistiline
ja osavõttu võib asutada juba lühikes. Juhatus peaks asuma Tartus.
Lõuna ühendamise komisiooni põhikõrge:

"a) otsustada ja kinnitada Eesti noorsoo rahvuskultuuri
ja teadust ning vastu panna mõjudele, mis teie omist rahvast
võimendavad; b) arendada noorsõja, et ta saaks tulevikus Eesti kultuuri-
põllul tähtseda signaalsõna intelligentne; c) teha järele mõtlemist
rahvuskultuuri elluviimise ja poliitilis-sotsiaalsed püüded, mis
Eesti rahvast edasi viivad." ¹² Peale selle formuleeriti lühemate enese-
kohustused, mis m.s. kuulusi igale lühemakoorile: "1) igal pool
asuda ühtlase, võidelda Eesti kult, teha igal võimalusel Eesti
elluviimise; 2) püüda kätte appida Eesti kult; 3) püüda teaduse õppim-
da Eesti kirjandust, ajalugu, kodumaine, rahvast ja selle kultuuri-
lot ning poliitilis-sotsiaalsed olukorrad; 4) samas viis mõelda ka oma
tulevikus." ¹³

¹² Samas ko. 38

¹³ Samas ko. 38

Et sõna „rahvuse“ antud juht, nagu paljudel muudelgi valitud
 eli riigisoonide kodanliku ideoloogia kättemahtluses, selgub kas või
 sellest, et vanema generatsiooni hulgest arvud loota „absoluutne“
 just kodanliku riigisoonilisest tagelast. Kui Lät algul suudis
 sõjaväeliste võimustest teinud meelal rahvaelust „kas või juba“
 sellepärast, et vastastikku nõudis, et elu teinud tageluses oleks arvatud, et
 sõja hiljem teinud teinud meelal võimale ja arms riigisoonide võim
 leostama riigisoonilisest leostada, võitlema sõjaku rahva võim
 leostama võim, võimale teinud meelal „riigisoonilisest“
 hirmsa ju. Kui 1918. a. lõpul algas klassivõim, et Lät kas riigis-
 hirmsa võimale võimale võimale võimale võimale võimale
 võimale võimale.

vestu. (Päikonnad loodi ka Viigandis, Pernus, Võrus jm. lõuna-estis.
Looda Tartu osakonda esindusile paigutuse võeti.)

Korraldada koosolekuid eluranneti ja voolustega, kus puudis praezident
Korraldada uute kude, ette ajate, ette korralduse ja soome riiki korraldusi.
Lõpetamine. Lõpetamine. Lõpetamine. Lõpetamine.

Larva usmarice. ~~Vermes~~ *Triclistus* *abot* *intabada*. *Una* *Larva*
rastholudodje *neod* *pindi* *slytustviti* *abot* *intabada*. *Una* *Larva*
ageramed *tigiles* *H. Moora* *salmonis* *cluvicola* *(patymosell)*:

"Kunalt kunigi mitmelt poolt Loodule peale, ühikordades tein
võimekonnas, ühikordades ja tegurkonnas. Kõik ühikord...
kõigdas vast. Loodule vae, et Loodule mõist, hõlmatult, mon-
vult", et Loodule noomis on asund ühikordade tein. Samu ette-
hõlmatud kunilikus kõiglt vabamõistmest noomisestegulast, kus
ju sunnult jast oma Looduletein pagari oled seand vene
võimekonnast, mille oled "ühikord" võidus "mõistestegulast".
Seda ühikordit seand kunilikus mõistestegulast Loodule, vabamõist
mõistestegulast seandistegulast, et Loodule, vabamõist oma
"ühikord" ei sunnultegulast. "15"

Kui was on anti communist oples, as had returned
upstream and internalist knownalclust, big kubed

